

Dr. Vida Sándor*

KÖZÖSSÉGI VÉDJEGYJOG ÉS NYELVHASZNÁLAT

Az Európai Közösség egész jogrendszere – az első pillanattól kezdve – nyelvhasználati kérdéseket is felvetett. Ezért már a kezdet kezdetén jogi normával szabályozták a „*hivatalos nyelv*” fogalmát.

Az EK Tanácsának 1/58 sz. rendelete alapján az Európai Uniónak ma 23 hivatalos nyelve van, az EK hivatalos lapja 23 nyelven jelenik meg,¹ aminek következtében az EK jogszabályai magyar nyelven is olvashatók, s hivatalaihoz magyar nyelvű beadványok nyújthatók be – beleértve a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalt (BPHH) is.

Ezt a koncepciót tükrözi az EU alkotmánytervezete is, amelynek mottója *in varietate concordia* (egység a különbségekben), amivel kapcsolatban egy német szerző² azt jegyzi meg, hogy ez a koncepció pontosan ellentétes az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának a nyelvről szóló rendelkezéseivel, amelyek alap gondolata *e pluribus unum* (sokból az egybe), ami a nyelvi asszimilációra való törekvést tükrözi.

Nekünk nem kell tehát attól tartani, hogy az EU alkotmánytervezetében is tükröződő és a nyelvi pluralitás alapján álló koncepció az EU további bővülésével veszélybe kerül; ellenkezőleg, elképzelhető, hogy egy évtized múltán az EU-nak már nem 23, hanem 25 vagy annál is több hivatalos nyelve lesz. Ez szépen hangzik, de persze nem mentes a problémáktól. Az EU hivatalos nyelveivel foglalkozó tanulmányokban talán nem is akad olyan, amelyik ne említene, hogy ez a „nagyvonalúság” mennyi technikai és pénzügyi problémát vet fel az EK intézményei, hivatalai számára.

Maradjunk azonban csak a közösségi védjegynél.

Nyelvhasználati szabályok közösségi védjegynél

A közösségi védjegyről szóló 40/94/EK rendelet 115. cikke rendelkezik a nyelvekről.

A rendelet 115. cikkének (1) bekezdése szerint a közösségi védjegybejelentést az EK hivatalos nyelveinek egyikén kell benyújtani. Ez tehát azt is jelenti, hogy a magyar bejelentő közösségi védjegybejelentését magyarul nyújthatja be, de benyújthatja például angolul vagy németül is.

* jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda, Budapest

¹ Dr. Király István: Babel virágzása és hanyatlása: az EK jogának hatása a nyelvekre. In: Liber amicorum György Boytha dedicata, Budapest, 2004, p. 187 – kitűnő tanulmányában még 20 nyelvről beszél, ezekhez azóta hozzájött még az ír (2005), valamint a bolgár és a román (2006).

² G. Toggenburg: Die Sprache und der Binnenmarkt im Europa der EU. Europäische Akademie Bozen/Bolzano, 2005, p. 8

A tapasztalat szerint *a magyar nyelven történő benyújtás gyorsabb elintézés* eredményez, hiszen statisztikailag jóval kevesebb magyar nyelvű bejelentés érkezik a BPHH-hoz, mint német vagy angol nyelvű (kézenfekvő, hogy az amerikai, a japán, a kínai bejelentők is angolul nyújtják be védjegybejelentéseiket), s ezek nagy mennyisége miatt ez utóbbiak gyakran „sorban állnak”. De benyújthatja magyar nyelven közösségi védjegybejelentését a marosvásárhelyi vagy komáromi magyar bejelentő is, amire nemzetközi védjegybejelentés esetén nincs lehetősége.

A tapasztalat szerint a magyar nyelven benyújtott közösségi védjegybejelentés árujegyzékét a BPHH szakszerűen fordítja angol nyelvre, majd azt ellenőrzésre megküldi a bejelentőnek, aki arra két hónapon belül (vagy akár azonnal) észrevételeket tehet.

Ha a bejelentési eljárásban csak a magyar bejelentő vesz részt (ún. egyfeles eljárás), akkor a rendelet 115. cikk (4) bekezdése értelmében az egész eljárás magyar nyelven folyik: így ha a BPHH abszolút lajstromozást gátló okot hoz fel (rendelet, 7. cikk), akkor az e tárgyban kiadott határozatot magyar nyelven közli, s a bejelentő erre vonatkozó nyilatkozatát ugyancsak magyar nyelven nyújthatja be. Mindenesetre a rendelet 115. cikk (4) bekezdésének második mondata lehetővé teszi a BPHH számára, hogy írásos közléseit a bejelentő által megjelölt második nyelven küldje meg a bejelentőnek. (Magam ilyet magyar vonatkozásban még nem tapasztaltam.)

A hivatalos nyelvek közül a BPHH a rendelet 115. cikk (2) bekezdése értelmében *munkanyelvként* az angol, a francia, a német, az olasz és a spanyol nyelvet használja – a többi 18 nyelven is lehet beadványokat adni, de ezeket az alábbiak szerint le kell fordítani.

A rendelet 115. cikk (3) bekezdés első mondata értelmében a bejelentőnek (magyar, szlovák, román stb. nyelven) a közösségi védjegy bejelentésekor egy második nyelvet is meg kell jelölnie a BPHH munkanyelvei közül, amelyet akkor használ majd, ha az eljárás kontradiktóriussá (kétféles eljárás) válik: tehát felszólalás, jogvesztés, érvénytelenítési eljárás esetén. Ilyen esetben az eljárás nyelve „átfordul” a bejelentő által megjelölt *második nyelvre*.

Kivételt képez, ha mind a bejelentő, mind a felszólaló vagy az érvénytelenítési eljárás kérelmezője magyar (magyar/magyar ügy), akkor a BPHH ésszerűségi okokból magyar nyelven folytatja az eljárást. Néhány ilyen ügy előfordult már.

Ha a konradiktórius eljárást kezdeményező fél a felszólalást, jogvesztést, érvénytelenség megállapítását kezdeményező kérelmet nem a bejelentő (védjegybejelentő, illetve jogosult) által megjelölt második nyelven nyújtja be, akkor a rendelet 115. cikk (6) bekezdés második mondata értelmében a más nyelven benyújtott beadványt, valamint annak mellékleteit az eljárás nyelvére (= második nyelv) kell lefordítani.

Mindenesetre a rendelet 115. cikk (7) bekezdése alapján a konradiktórius eljárás felei megállapodhatnak abban, hogy az eljárás nyelve nem a bejelentő által meghatározott második nyelv, hanem a BPHH-nak egy további hivatalos nyelve legyen.

Ez utóbbi lehetőség kihasználása magyar bejelentő vagy védjegyjogosult számára akkor lehet előnyös, ha az ún. második nyelv az ellenérdekű fél anyanyelve, amelyen az természetesen könnyebben kommunikál, mint a magyar fél. Minthogy azonban ezt a helyzeti előnyt az ellenérdekű fél sem siet majd feladni, megfontolandó, nem célszerűbb-e a második nyelvként az általában választott angol nyelv helyett például a francia nyelvet megjelölni. Ez esetben a francia nyelv legtöbbször „idegen nyelv” mindkét fél számára.

Igaz, a BPHH előtti eljárás írásbelileg történik, a szóbeliség szabálya csak az EK Törvényszéke (Elsőfokú Európai Bíróság) vagy az Európai Bíróság előtt érvényesül – ott azonban a munkanyelv döntően francia.

Az EK Törvényszéke, illetve az Európai Bíróság előtt alapvetően bármely fél használhatja saját nyelvét, ha az az EK hivatalos nyelve. Ez az EK-szerződés 234. cikke alapján gyakorlatilag azt jelenti, hogy az eljárás nyelvét a felperes által használt nyelv határozza meg, vagy annak a nemzeti bíróságnak a nyelve, amelyen az az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezi.

Az angol nyelv mai elterjedtségére tekintettel persze az ügyek jelentős része angol nyelven érkezik az európai bíróságokhoz. Nem volna azonban helyes figyelmen kívül hagyni, hogy a bírák közötti kommunikáció nyelve francia, a tanácskozások (amelyeken a tolmácsok nem vehetnek részt) franciául történik, a bírák és munkatársaik (tanácsadók, jegyzők) közötti megbeszélések franciául folynak, s valamennyi periratot franciára fordítanak.³ Az ítéleteket azonban már 23 nyelven teszik közzé – igaz, a magyar nyelvű közzététel néha elég hosszú ideig várat magára. (Adaptációs célú hivatkozás esetén magam a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti vagy a hazai bíróságok előtti eljárásban általában az angol nyelvű ítéletet csatolom részleges magyar fordítással, ily módon – akár figyelembe veszi azt a bíróság, akár nem – megkönnyítendő az eurokonform határozathozatalt.⁴)

A „második nyelv” kérdése az Európai Bíróság előtt

A K1K⁵-ügy jól szemlélteti a rendelet nyelvi rendelkezéseinek a gyakorlatban való érvényesülését. Ezt *Király*⁶ is így látja, aki magyar nyelven már korábban feldolgozta az első- és másodfokú ítéletet.

A rövid tényállás az alábbi.

Ch. Kik hágai ügyvédnök volt, aki saját vezetéknevét közösségi védjegyként jelentette be a 42. osztályban „versenyjogi tanácsadás a Közös Piacon” szolgáltatásra azzal, hogy mind

³ P. C. Mayer: *Europäisches Sprachverfassungsrecht. Der Staat*, 2005, p. 374

⁴ A közösségi védjegyjog és joggyakorlat begyűrzése következtében a magyar jogi képviselő tevékenysége nagyfokú hasonlóságot mutat az angol ügyvédéhez: ez utóbbi (gyakran régi) precedensek, analógiák dokumentálásával kísérli meg álláspontja helyességéről meggyőzni a jogalkalmazót.

⁵ C-361/01 ügy, 2003. szeptember 9-én kelt ítélet

⁶ *Király*: i. m. p. (1),159

első, mind második nyelvként a hollandot jelölte meg kézenfekvően provokatív szándékkal.⁷ A bejelentés elutasítása ellen benyújtott keresetlevelében a rendelet 115. cikke (3) bekezdésének a második nyelvre vonatkozó rendelkezését sérelmezte, azt kifogásolta, hogy e rendelkezés ellentétben áll az EK-szerződés 12. cikkében meghatározott egyenlő elbánás elvével. Az ügy elvi jelentőségét mutatja, hogy az eljárás még a felperes halála után is tovább folyt, az Európai Bíróság pedig 15 tagú ún. Nagy Tanácsban hozta meg ítéletét, amely akár csak az EK elsőfokon eljáró Törvényszéke, elutasította a keresetet.

Az ügy egyik érdekessége, hogy mind az elsőfokú, mind a másodfokú eljárásban Görögország is fellépett a felperes mellett.

Az alábbiakban csupán a másodfokon eljáró Európai Bíróság ítéletéből közlök szemelvényeket.

Az ítélet a fellebbezési érvelés menetét követve három részre tagozódik:

- a) a rendelet 115. §-ának értelmezése;
- b) az EK-szerződés 6. cikkébe való ütközés, a közösségi jog megsértése;
- c) az elsőfokú ítélet indokolásának fogyatékosága (state reason).

A következőkben ilyen tagolásban ismertetem az Európai Bíróság ítéletének leglényegesebb megállapításait.

ad a) A rendelet 115. cikke (4) bekezdése értelmében a közösségi védjegybejelentésnél az eljárás nyelve a bejelentés nyelve, bár a BPHH a bejelentő által megjelölt második nyelvet is használhatja, hogy a bejelentő felé írásbeli közléseket tegyen. E rendelkezésen alapul az írásos közléseknek a második nyelven történő megküldése, ami kivételt képez a főszabály (*principle*), nevezetesen a bejelentés nyelvének használata alól. Ezért az ilyen (azaz második nyelven – a fordító) közlésekre vonatkozó rendelkezést szigorúan (*strictly*) kell értelmezni (ítélet, 45. pont).

Az ilyen írásos közlések az eljárás szempontjából nem tekinthetők olyan lényeges iratoknak (*amounting to procedural documents*), mint amilyenek a tértivevényes iratok (ítélet 47. pont).

Ezért az EK első fokon eljáró Törvényszéke helytállóan értelmezte a rendelet 115. cikk (4) bekezdését, miszerint az nyelvi szempontból nem képez megkülönböztető elbánást (*differentiated treatment*), figyelemmel arra a tényre, hogy az a bejelentés nyelvének eljárási nyelvként történő használatát biztosítja (ítélet 48. pont).

ad b) Amint arra a fellebbezés hivatkozik, az EK-szerződés több helyen utal az EU-ban történő nyelvhasználatra. Mindazonáltal ezek az utalások nem tekinthetők úgy, mintha a közösség olyan alapvető elvét tükröznék (*evidencing*), mint amely valamennyi polgár számára jogot biztosítana, hogy minden körülmények között az ő nyelvén közöljenek vele minden olyant, ami az ő érdekeit érintené (ítélet, 82. pont).

⁷ A. Bender: Rechtsprechung und Übersetzung. Festschrift Tilman. Köln/Berlin/Bonn/München, 2003, p. 263

Az EK-szerződés 217. cikke felhatalmazza az EK Tanácsát, hogy meghatározza a Közöség intézményeinek nyelvét (ítélet, 84. pont).

A BPHH nyelvhasználatára vonatkozó és a rendelet 115. cikk (4) bekezdésében szabályozott nyelvhasználat ezért nem vitatható, hiszen a BPHH a bejelentés szerinti nyelven köteles az eljárást lefolytatni (ítélet, 86. pont).

Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a közösségi védjegyet nem valamennyi polgár számára hozták létre, hanem a gazdasági élet szereplői számára, valamint hogy az utóbbiak nem kötelesek ezt az intézményt használni (ítélet, 88. pont).

A BPHH nyelvi előírásait (*regime*) nehéz eljárás eredményeképpen alkották meg. Céljuk az volt, hogy egyensúlyt hozzanak létre a gazdasági élet szereplői és a közérdek között, elsősorban a költségek vonatkozásában. Nevezetesen az ésszerűséget az olyan okiratok hozzáférésénél, amelyek jogokat biztosítanak, vagy az olyan ügyekben történő részvételnél, amelyekben több szereplő van, mint a felszólalási, megszüntetési és érvénytelenségi eljárásokban (ítélet, 92. pont).

Helyesen állapította meg ezért elsőfokon az EK Törvényszéke, hogy amikor az EK Tanácsa a rendeletben különféleképpen kezelte a közösségben használt nyelveket, akkor a kiválasztás során arányos és kiegyensúlyozott megoldást alkalmazott (ítélet, 94. pont).

ad c) A rendelet *per se* jogellenessége vonatkozásában az ítélet valójában Görögország álláspontjával vitatkozik.

Az Európai Bíróság állandó gyakorlata szerint a vitatott jogi eszköz (*measure*) vizsgálata alkalmával az intézkedés természete az irányadó. Az intézkedés célja egyrészt attól függ, hogy mi vezetett annak elfogadásához, másrészt hogy milyen általános célok elérésére irányul. Ezért túlzott lenne a különböző technikai jellegű döntésekkel szemben olyan követelményt támasztani, hogy azok megválasztásának indokait az Európai Bíróság felülvizsgálja (C-150/94, C-168/98 sz. ügy – jelen ítélet, 102. pont).

Az adott esetben a rendelet nyelvi vonatkozású rendelkezései tekintetében a fentiek önmagukért beszélnek (ítélet, 103. pont), miért is Görögország kifogása megalapozatlan (ítélet, 105. pont).

Az ítélet kommentátorai közül elsőként *Királyt*⁸ említem, aki helytállóan mondja, hogy az Európai Bíróság előtt alapvetően két lehetőség állt: vagy megköveteli minden – a Római Szerződés 314. (248.) cikke szerinti – hiteles nyelv egyenértékű használatát tekintet nélkül a fordítás költségeire és ehhez kapcsolódva az eljárás időigényére, összetettségére, vagy ésszerű megoldásnak tekinti a rendelet kínálta megoldást. Az Európai Bíróság elfogadta, hogy bizonyos testületek bizonyos eljárásokban az Unió hiteles nyelveinek egy részét használják, s ezzel lényegében elvetette a nyelvek egyenlőségének elvét (*principle of equality of languages*).

⁸ *Király*: i. m. (1), p. 201

Az ítélet ésszerűsége nem vitatható, de az is tény, hogy elfogadja azt a lehetőséget, hogy az Európai Unió polgárai bizonyos, érdekeik érvényességét célzó eljárásokat csak idegen nyelven folytassanak. Ez pedig elkerülhetetlenül csökkenti a kisebb nyelvek hasznosságát, hasznosíthatóságát, végső soron az Európai Unió nyelvi sokszínűségét. Itt ugyanis nem arról van szó, hogy az Európai Unió tisztviselői, alkalmazottai – lényegében a tagállamok, illetve az integráció diplomatái – két vagy három nyelvet használnak munkájuk során, hanem arról, hogy magánszemélyek, a gazdasági élet szereplői kényszerülnek ügyeik idegen nyelven történő intézésére, legalábbis az általuk indított eljárás bizonyos elemeiben.

Szerinte egyelőre inkább az ítélet szemlélete, s nem egyedi hatása a veszélyes. Hiszen a közösségi jog alkalmazásáért jelenleg még döntően a tagállamok hatóságai felelősek, s a BPHH előtti eljárás kivételesnek tekinthető. Azonban ahogy folyamatosan növekednek az Európai Közösség hatáskörei, erősödnek végrehajtási jogai, úgy egyre gyakrabban előállhat az ítélet alapjául szolgáló tényálláshoz hasonló helyzet. Hacsak nem szabják a közösségi hatáskörök, végrehajtási jogosítványok kiterjesztésének feltételül a nyelvek egyenlőségének érvényesítését – mondja.

Lelkem mélyén egyetértek ugyan Királlyal, de mind közép-, mind hosszú távon alig tudok mást elképzelni, mint amit az Európai Bíróság tett. Hiszen már az Európai Unió 2004. évi bővítésénél is 1300 főről 2400 főre kellett emelni Brüsszelben a fordítók létszámát (gondoljunk csak a jogszabályok fordítására), az Európai Bíróság költségvetésének pedig 40%-át alkotják a fordítási költségek (periratok, ítéletek fordítása stb.).⁹

Az angol *Shuibhne*¹⁰ részletes kommentárjában jóval messzebbre megy: szerinte a „polgár” és „gazdasági élet szereplője” közötti megkülönböztetés tana kifejezetten ellentétes az 1/58 EK sz. rendelettel.¹¹ Ezenfelül a védjegyjog speciális szabályai nem is indokolják a nyelvi specializálódást.

Elismeri, hogy a BPHH munkaterhelése „egyedi” lehet az EK többi intézményéhez viszonyítottan, de senki nem lépett fel azzal az igénnyel, hogy emiatt kivételesen, az „egyedi” helyzetre tekintettel több fordítót kellene alkalmazni, s ehelyett kivételesen kevesebb munkanyelvet használjanak. Elismeri ugyanakkor, hogy ez utóbbi hatékonyabb megoldás lehet, de ez még nem jelenti azt, hogy az Európai Bíróságnak erről a körülményről nem kellett volna megemlékeznie. A kommentátor szerint sem az EK Törvényszéke, sem az Európai Bíróság nem vette komolyan a nyelvi diszkriminációra alapított keresetet, amint azt az ítéletek sugallják (*strong favour*). Az Európai Bíróságnak az eljárás érdeme, valamint az egyéb eljárási cselekmények (közlemények) közötti megkülönböztetése – szerinte – erőltetett,¹² igaz, hogy ezáltal lényeges határokat szab a BPHH által a „második nyelv” vonatkozásában folytatott gyakorlat számára.

⁹ Mayer: i. m. (3), p. 385

¹⁰ N. N. *Shuibhne* in: Common Market Law Review, 2004, p. 1093

¹¹ Ezzel az ítélet 88. pontját vitatja

¹² Ezzel az ítélet 45. pontjára utal

Még ha pragmatikus szempontok indokolják is az Európai Bíróság ítéletét, ezen utóbbiakról még csak említés sem történik (*never simply said*).

A kommentátor érthetetlennek tartja, hogy a tagállamok nagy része ebben a fontos kérdésben a hallgatást választotta. Hol maradt Belgium, amelyben a flamand is hivatalos nyelv? Hol maradt Írország, amely az Európai Bíróság előtt lefolytatott Groener-ügyben oly harciasan védte a nemzeti nyelvet? Hol maradtak a kis országok mint Dánia vagy Portugália, amelyek oly gyakran helytelenítik a három „nagy” nyelv dominanciáját az EU-ban? – kérdezi. De tovább megy: miért nem vett részt még Hollandia sem az eljárásban?

Meglehetősen harcias hangú, terjedelmes kommentárját azzal zárja, hogy a Kik ügyvéd-nő által a nyelvi diszkrimináció vonatkozásában kifejtett gondolatok többet érdemeltek volna, minthogy azokat a joggyakorlatra való száraz utalásokkal (*strand of case law*) figyelmen kívül hagyják. A felvetett kérdések legalábbis választ érdemeltek volna.

Végül arra a következtetésre jut, hogy az 1/58 EK rendelet nyelvi koncepciója mindenképpen felülvizsgálatra szorul. Ugyanakkor – úgy tűnik – nyíltan senki sem beszél arról, hogy mit lehetne vagy kellene tenni – mondja Shuibhne.

Mayer¹³ az ítélet kapcsán ugyancsak azt mondja, hogy az Európai Unió 2004. évi bővítése kapcsán az Európai Bíróság számára is komoly problémát jelentett a hivatalos nyelvek számának növekedése. Ezért aligha lehetett arra számítani, hogy az Európai Bíróság a hivatalos nyelvek egyenlőségének általános elve mellett áll ki, bármilyen sajnálatos is ez. Ezenfelül még az a körülmény is közrejátszhatott, hogy az ügyben eljáró főtanácsnok anglofon volt, aki angolul szövegezte a perösszefoglalót. Az ítélet lényegét Mayer a következőképpen foglalja össze: 1. A nyelvi egyenlőség nem feltétlen, nyelvi korlátozások megengedhetők. 2. Meghatározott nyelvekre történő korlátozásoknál az adott körülményekre (*Verhältnismässigkeit*) kell figyelemmel lenni. 3. Nem mindent szükséges azon a nyelven közölni, amely a személy (hivatalos) nyelve; a jelek szerint az Európai Bíróság inkább a közvetlen kapcsolatra, a címzett adottságaira helyezi a hangsúlyt.

Bender¹⁴ kommentárjában (amely az első fokon eljáró EK Törvényszéke ítéletét ismerteti) helytállóan jegyzi meg, hogy a nyelvkérdés jelentőségét mutatja, hogy a közösségi szabadelom intézménye éppen a több éve húzódó nyelvi vita miatt halasztódik. (Magam a megegyezés lehetőségét még csak nem is látom.)

Ügydöntő-e a nyelvhasználat?

A közösségi védjegybejelentés tárgya a TOP szó volt, amelyet az 5. és a 29. áruosztályra jelentettek be. Az amerikai bejelentő a görög nyelvet választotta eljárási nyelvként, második nyelvként pedig az angol nyelvet jelölte meg.

¹³ Mayer: i. m. (3), p. 382

¹⁴ Bender: i. m. (7), p. 264

Az eljárás során mind a BPHH, mind annak Fellebbezési Tanácsa az angol nyelvet használta, s a bejelentő is csak egy alkalommal használta a görög nyelvet, amikor az elutasító határozat elleni fellebbezését benyújtotta (ennek persze az angol fordítását is mellékelte).

A fellebbezési eljárás során a Fellebbezési Tanács beszerezte a BPHH elnökének jogértelmező állásfoglalását, s ezt ugyancsak angol nyelven közölte a bejelentővel, majd a fellebbezést elutasító határozatát szintén angol nyelven szövegezte meg, és küldte el a bejelentőnek.

Ez utóbbi határozat ellen a bejelentő keresetet nyújtott be az EK Törvényszékéhez, amelyben többek között a nyelvhasználat kérdésében történt ismételt jogsértést kifogásolta.

Az EK Törvényszéke 2004. november 24-én kelt T-242/02 sz. ítéletében¹⁵ a tényállás feltárása során kitért az ügyviteli közlések (*written communications*) és az eljárási iratok (*procedural documents*) vonatkozásában irányadó, egymástól eltérő nyelvi szabályokra (ítélet, 32. pont).

Ezzel kapcsolatosan megállapította, hogy a bejelentési eljárásban a vizsgáló által közölt (angol nyelvű) nyilatkozattételi felhívás érdemi eljárási iratnak minősült (ítélet, 34. pont).

Amikor pedig a Fellebbezési Tanács sem az eljárás nyelvén (azaz görögül – a szerző megjegyzése) küldte meg első felhívását a bejelentőnek, akkor maga is megsértette a rendelet 115. cikk (4) bekezdésében foglalt szabályt (ítélet, 36. pont).

Ezenfelül a BPHH elnökének jogértelmező állásfoglalását a Fellebbezési Tanácsnak ugyancsak az eljárás nyelvén kellett volna megküldenie a bejelentőnek (ítélet, 37. pont). Az olyan iratok ugyanis, amelyek ügydöntő jelentőségűek, nem tekinthetők ügyviteli közlésnek (ítélet, 39. pont).

Mindazonáltal – állapítja meg az ítélet – a bejelentő (amerikai cég) képes volt a vizsgáló határozatát megérteni, még ha azt nem is az eljárás nyelvén közölték vele (ítélet 41. pont).

A bejelentő ugyanakkor a felhívás ellenére sem nyújtott be észrevételt a BPHH elnökének vele is közölt jogértelmező állásfoglalására. Minthogy azonban az ebben foglaltakat a Fellebbezési Tanács nem tette magáévá, még ha a bejelentő mulasztásának esetleg nyelvi okai is voltak, az ügy szempontjából ez a mulasztás nem volt döntő (ítélet, 44. pont).

Mindent egybevetve megállapítható, hogy még ha a Fellebbezési Tanács a nyelvhasználatra vonatkozó eljárási szabályokat meg is sértette, ezek az ügy eldöntését nem befolyásolták (ítélet, 45. pont).

Az ügy érdekessége, hogy az eljárás során a bejelentő arra is hivatkozott, hogy védjegyére többek között a Magyar Szabadalmi Hivatal is oltalmat adott (Írország, Kanada, az USA és néhány más ország mellett), s a széles körű használat következtében védjegye megkülönböztetőképeséget szerzett (ítélet, 5. pont).

Csak találgatni lehet, hogy mi készítette a jó hírű amerikai bejelentőt, hogy az eljárás nyelveként a görögöt jelölje meg.

¹⁵ EUR-Lex

Személyes véleményem, hogy bejegyzett analóg védjegyei ellenére maga sem volt biztos a közösségi bejelentés sikerében, s a „tartalék puskapor” szerepét szánta a nyelvválasztásnak.

Tény, hogy a nyelvhasználat kérdésében a bejelentő nem volt következetes, ami persze nem vált hasznára – ez olvasható ki mind a Fellebbezési Tanács határozatából, mind az EK Törvényszéke ítéletéből.

Az ügy sajátos körülményeire tekintettel az ítéletet nem tudom precedensnek tekinteni. Mindenesetre érdekes megvilágításba helyezi a bejelentés nyelve megválasztásával kapcsolatos eljárásjogi lehetőségeket.

A NEURIM PHARMACEUTICALS c/a EURIM-PHARM-ügy

A Neurim Pharmaceuticals cégszövegét jelentette be közösségi védjegyként, kiemelten megjelenítve a NEURIM szót, valamint madárábrával kombinálta azt. A bejelentés az 5. áruosztályra irányult, nyelve angol volt, második nyelvként a bejelentő a németet jelölte meg.

A bejelentés ellen az EURIM-PHARM közösségi és német nemzeti védjegy jogosultja nyújtott be felszólalást, ez utóbbi védjegyek ugyancsak az 5. áruosztályban voltak bejegyezve. A rendelet 115. cikk (6) bekezdése alapján a felszólalást németül nyújtották be, így az eljárás nyelvvévé a német vált.

A felszólalás eredményre vezetett, a bejelentést elutasították.

Az elutasító határozat ellen a bejelentő 2006. január 6-án fellebbezést nyújtott be. Ehhez angol nyelvű űrlapot használt, és a fellebbezést is angolul szövegezte.

A BPHH 2006. január 18-án igazolta a fellebbezés beérkezését, s ugyanakkor felhívta a bejelentőt (fellebbezőt), hogy fellebbezését az annak benyújtását követő egy hónapon belül a felszólalási eljárás nyelvén (azaz németül) nyújtsa be.

A bejelentő (fellebbező) csak 2006. március 14-én benyújtott német nyelvű beadványában foglalta össze fellebbezésének indokait.

A BPHH egyik alkalmazottja 2006. március 22-én telefonon figyelmeztette a bejelentőt (fellebbezőt), hogy eljárása nem felelt meg a nyelvi követelményekre vonatkozó előírásoknak.

Erre a bejelentő (fellebbező) 2006. április 7-én újabb fellebbezést nyújtott be, ezúttal teljes egészében német nyelven, majd 2006. május 23-án a rendelet 78. cikke alapján *restitutio ad integrum* (eredeti jogállapot visszaállítása) -kérelmet terjesztett elő, amelyben többek között előadta, hogy a szóban forgó időszakban az ügyintézését végző titkárnőnek súlyos családi problémái adódtak, amelyről munkáltatójának nem volt tudomása.

A BPHH Fellebbezési Tanácsa azonban a fellebbezést elutasította. Az elutasító határozatot a bejelentő (fellebbező) keresettel támadta meg az EK Törvényszékénél. Ez utóbbi azt 2008. szeptember 17-én kelt T-218/06 sz. ítéletével¹⁶ elutasította.

¹⁶ Az ítélet, valamint a BPHH Fellebbezési Tanácsának gyakorlatát tükröző tömörítvény rendelkezésre bocsátásáért a szerző ehelyütt mond köszönetét Arnaud Folliard-Monguiral főtanácsnoknak.

Az ítélet tényként állapítja meg, hogy a BPHH Fellebbezési Tanácsához benyújtott fellebbezés angol nyelven íródott, nem pedig az eljárás nyelvén (ítélet, 40. pont).

Az Eljárási Szabályzat értelmében mód lett volna rá, hogy a fellebbezést egy hónapon belül az eljárás nyelvén (azaz németül) is benyújtsák, erre azonban csak két hónappal később került sor (ítélet, 41. pont).

Ezért a Fellebbezési Tanács nem követett el jogi tévedést, amikor a fellebbezést elutasította (ítélet, 42. pont).

Ezt a tényállást a fellebbezésben előadottak nem tették kétségessé. Ezenfelül sem a hatályos előírások, sem a joggyakorlat értelmében a BPHH-t nem terheli olyan kötelezettség, hogy a fellebbezések benyújtóit mulasztásaik következményeire figyelmeztesse (ítélet, 43. pont).

Ezért még ha a BPHH a gyakorlatban az ilyen mulasztásokra a fellebbezések benyújtóit figyelmezteti is, ez a gyakorlat nem jár olyan jogi következménnyel, hogy a jogszabályok által megállapított határidőket megváltoztassa (ítélet, 44. pont).

De alaptalan a fellebbezésnek a méltányosságra (*proportionality*) alapított érvelése is. Amint azt az Európai Bíróság már a KIK-ügyben (C-361/01) is megállapította, hogy eljárási kérdésekben méltányosság gyakorlásának nincs helye (ítélet, 54. pont).

Véleményem szerint ez az utóbbi szempont már önmagában is ügydöntő lehetett volna. Ismereteim szerint az EK valamennyi tagállamában uralkodó eljárásjogi elv, hogy határidők elmulasztása esetén – az igazolást kivéve – méltányosságnak nincs helye. Ez alól a nyelvi szabályok vonatkozásában irányadó határidők sem képeznek kivételt – még ha a bejelentő vagy annak képviselője esetleg nem is értené, hogy mit kellene tennie. Ellenkező esetben a megfelelő nyelvi ismeretek hiányának tudomásulvétele a jogbiztonság végét jelentené. (Egyébként véleményem szerint a bejelentő védjegybejelentését megismételheti – hiszen a felszólalás érdemében állásfoglalás nem született.)

Néhány példa a BPHH Fellebbezési Tanácsának gyakorlatából

A Fellebbezési Tanács kvázibírósági jellegére, valamint arra tekintettel, hogy a nyelvhasználat kérdésében csak néhány bírósági határozat áll rendelkezésre, kísérletet tettem annak feltárására, hogy milyen gyakorlatot folytat a BPHH legmagasabb szintű szerve.

Akárcsak az Európai Bíróság, ugyanúgy a BPHH Fellebbezési Tanácsa előtt sem gyakoriak a nyelvhasználati vonatkozású kérdéseket felvető ügyek. Ehelyütt csupán kettőről teszek rövid említést.

A MOBIL COM c/a MOVICO-ügyben¹⁷ a felszólaló a felszólalás nyelveként az angolt jelölte meg. Felszólalását azonban spanyolul nyújtotta be (a spanyol nem volt sem az eljárás nyelve, sem a második nyelv). Kivételt képezett a felszólalás indokolása, ezt angolul nyújtotta be, ez

¹⁷ 1267-2001 sz. határozat

azonban csupán másfél sor volt. Ilyen körülmények között a Felszólalási Tanács feladata lett volna, hogy azoknak az iratoknak a fordításáról gondoskodjék, amelyeket nem a bejelentés nyelvén nyújtottak be. Nem teljesülnek ugyanis sem a fordítási előírások, sem az ezeket megalapozó eljárási előírások, ha a bejelentő nem kap megfelelő segítséget, és csak a vitatott termékekről szerez tudomást, vagy ha csak kivonatossan (*glossary*) ismeri meg a felszólalás tartalmát. E hiányosságokra tekintettel a Fellebbezési Tanács a Felszólalási Tanács határozatát megsemmisítette.

Ezt a határozatot rokonszenvesnek tartom, hiszen a Fellebbezési Tanács egyszerűen el is utasíthatta volna a felszólalást. Ehelyett a nyelvi kérdésben történt eljárási szabálysértés kiküszöbölése iránt intézkedett. Az ügy nem is került az Európai Bíróság elé.

A DENTACLEAN c/a DETA-CLIN felszólalási ügy¹⁸ előzménye az volt, hogy a felek a felszólalás nyelvében a rendelet 115. § (7) bekezdése alapján megállapodtak: nevezetesen az angol nyelvben. Ilyen esetben a felszólaló köteles a megállapodás szerinti nyelven is benyújtani felszólalását. Ezt a felszólaló elmulasztotta. Az Eljárási Szabályzat 17. pontja értelmében a BPHH a felszólaló figyelmét e határidő elmulasztására nem köteles felhívni. Az a körülmény, hogy a felszólaló német nyelvű felszólalási nyomtatványt használt, már csak azért sem kielégítő, mert az ellenérdekű fél védjegybejelentését ír nyelven nyújtotta be. A felek által megállapodott nyelven a fordítás benyújtásának elmulasztása következtében pedig a bejelentő nem került abba a helyzetbe, hogy a felszólalást érdemben megismerhesse – mondja a felszólalás elutasítása ellen benyújtott fellebbezést elutasító határozat.

A Fellebbezési Tanács nyelvi ügyekben hozott egyéb határozatai – szerintem – maguktól értetődnek. Ha a felszólalást nem az eljárás nyelvén nyújtják be, vagy ha a fordítás benyújtására irányuló kötelezettségnek nem tesznek eleget, akkor a felszólalást elutasítják.

Még ritkábban (ún. egyfeles eljárásban) előfordult olyan eset is, amikor a bejelentő a nyilatkozattételi felhívásnak csak úgy tett eleget, hogy nem a bejelentés nyelvén nyújtotta be a bejelentés alátámasztására szolgáló bizonyítékokat (pl. a védjegy ismertté válását bizonyító okiratokat). Ez érthető módon ugyancsak a bejelentés, illetve az ezt elutasító határozat ellen benyújtott fellebbezés elutasítását eredményezte.

Élelmiszerek címkézésének nyelve

Az Európai Bíróság által az élelmiszerek címkézésének nyelve kérdésében követett joggyakorlat természetesen csupán rokon a védjegyügyekben követettel. Hiszen a termékek címkézéséről szóló előírások fogyasztóvédelmi rendeltetésűek, illetve a tisztességtelen piaci magatartás tilalma körébe tartoznak. Ugyanakkor ezek a rendelkezések már tárgyuknál fogva is szoros rokonságban állnak a védjegyjoggal, akárcsak a versenyjog néhány egyéb kérdése. Magával a védjeggyel való szoros kapcsolatot jelzi többek között, hogy az élelmiszerek cím-

¹⁸ 2148-2001 sz. határozat

készéséről, kiszereeléséről és reklámozásáról szóló 2000/13/EK sz. irányelv 1. cikkének (3) bekezdése, amely a fogalom meghatározásokat tartalmazza, az *a*) pontban úgy rendelkezik, hogy „címkézés”: bármely szöveg, tulajdonság, védjegy, márkanév ... (*words, particulars, trade marks, brands ...*).

Ettől függetlenül is köztudott, hogy a védjegy mind az árucímkén, mind a csomagoláson, mind a reklámban az esetek döntő többségében kiemelt helyet foglal el. Különösen ez a helyzet jó hírű védjegyek esetén, mint amilyen a PICK, a DANONE, a KNORR és számos más élelmiszertermék védjegye.

Az élelmiszerek címkézéséről szóló (korábbi) közösségi rendelkezések értelmezésére az Európai Bíróság több, széles körben ismert ítéletében került sor. Ilyen különösen a Piageme I-, a Piageme II-, a Meyhui-, a Goerres-, a Geoffroy and Casino France-ügyben hozott előzetes döntés, amelyeket nemcsak a hazai irodalom¹⁹ tárgyal, de számos külföldi szerző is.

Az Európai Bíróságnak a nyelvi kérdésben többek által bírált gyakorlata, amely szigorúan ragaszkodott a „hivatalos nyelvek” használatához, az élelmiszerek címkézésére, kiszereelésére és reklámozására vonatkozó 2000/13/EK irányelv hatálybalépésével alapvetően túlhaladtá vált. Sőt, az egyik német szerző ezeket a rendelkezéseket a közösségi jog egyik „csodafegyver”-ként (*gemeinschaftsrechtliche Wunderwaffe*) említi.²⁰

Ezen irányelv 16. cikkének szövege:

„(1) A tagállamok gondoskodnak arról, (kiemelések a szerzőtől) hogy saját területükön tiltott legyen olyan élelmiszerek árusítása, amelyeken a 3. cikkben²¹ és a 4. cikk (2) bekez-

¹⁹ Király: i. m. (1), 209

²⁰ A. Beater: Unlauterer Wettbewerb. München, 2002, 7. § 85. széljegy

²¹ A 3. cikk szövege:

(1) A 4–17. cikknek megfelelően, és az azokban foglalt kivételek függvényében, a következő adatokat kötelező külön feltüntetni az élelmiszerek címkézésén:

1. az árumegevezés;
 2. az összetevők listája;
 3. bizonyos összetevők vagy összetevő-kategóriák mennyisége a 7. cikkben megállapítottak szerint;
 4. előrecsomagolt élelmiszerek esetében a nettó mennyiség;
 5. a minőség megőrzésének várható időtartama, vagy a mikrobiológiai szempontból gyorsan romló élelmiszerek esetében a fogyaszthatósági időtartam lejárata;
 6. speciális tárolási vagy felhasználási feltételek;
 7. az előállító vagy csomagoló, illetve egy Közösségen belül székhellyel rendelkező viszonteladó neve vagy cégneve és címe. Mindazonáltal a tagállamok jogosultak a területükön előállított vaj tekintetében csupán az előállító, csomagoló vagy a viszonteladó feltüntetését megkövetelni.
- A 24. cikkben megállapított értesítés sérelme nélkül a tagállamok tájékoztatják a Bizottságot és a többi tagállamot a második bekezdés alkalmazásában meghozott intézkedésekről.
8. a származás vagy eredet helyének adatai abban az esetben, ha az ilyen adatok meg nem adása jelentős mértékben félrevezethetné a fogyasztót az élelmiszer valódi származása vagy eredete tekintetében;
 9. felhasználási útmutató, valahányszor az ilyen útmutató hiányában lehetetlen lenne megfelelően felhasználni az élelmiszert;
 10. az 1,2 térfogatszázaléknál nagyobb alkoholtartalmú italok tekintetében a tényleges alkoholtartalom térfogatra.
- (2) Az előző bekezdéssel ellentétben a tagállamok fenntarthatnak olyan nemzeti rendelkezéseket, amelyek előírják az előállító hely vagy csomagolóközpont feltüntetését a belföldi előállítás tekintetében.
- (3) E cikk rendelkezései nem érintik a tömegre és mérésre vonatkozó pontosabb vagy szélesebb körű rendelkezéseket.

désében előírt adatok nem jelennek meg a *fogyasztó által könnyen érthető nyelven*, hacsak a fogyasztót nem tájékoztatják ténylegesen a 20. cikk (2) bekezdésében megállapított eljárásnak megfelelően meghatározott más intézkedéseken keresztül a címkézéssel szereplő adatok egy részéről.

(2) Saját területén a forgalmazás szerinti tagállam a szerződés szabályainak megfelelően előírhatja, hogy *a címkén szereplő adatokat egy vagy több nyelven tüntessék fel, a Közösség hivatalos nyelvei közül általa kiválasztott nyelven*.

(3) Az (1) és (2) bekezdés nem zárja ki a címkén szereplő adatok *több nyelven történő feltüntetését*.”

Az idézett rendelkezéseknek a magyar joggal történt harmonizációja következtében az élelmiszerekről szóló 2003. évi LXXXII. törvény 10. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „... a forgalomba hozatalra kerülő élelmiszer csomagolásán magyar nyelven, közérthetően, egyértelműen, jól olvashatóan fel kell tüntetni a fogyasztók tájékoztatásához szükséges és az élelmiszerek jelöléséről szóló külön jogszabályokban meghatározott jelöléseket.”

Az élelmiszer-törvény végrehajtása tárgyában kiadott és az élelmiszerek jelöléséről szóló 19/2004 (II. 26.) FVM–ESzCsM–GKM együttes rendelet 6. § (5) bekezdése mindenesetre kizárja, hogy az élelmiszer neve helyett védjegyet vagy márkanevet használjanak.

Ugyanez a végrehajtási rendelet anélkül, hogy a „magyar nyelv” szót megismételné a 6. § (3) bekezdésében ugyanakkor azt mondja, hogy „a forgalmazás során használható az a megnevezés, amellyel az élelmiszert az EU valamelyik másik tagállamában jogszerűen előállítják vagy forgalmazzák”, feltéve, hogy annak alapján a (magyar) fogyasztó az élelmiszer tulajdonságait megállapíthatja és a többi élelmiszertől megkülönböztetheti. Ennek hiányában az élelmiszer (idegen nyelvű) megnevezése mellett, annak közvetlen közelében más tájékoztató információt is meg kell adni – mondja ugyanez a jogszabály. Kézenfekvő, hogy az utóbbi esetben már a magyar nyelvet kell használni.

Célszerűnek látom megjegyezni, hogy az élelmiszer megnevezésével szemben támasztott „megkülönböztetőség” nyelvi értelemben értendő, nem pedig funkcionálisan, eltérően a védjegy jog által megkövetelt megkülönböztetőképességtől.

Az előzőekben ismertetett eurokonform előírások alapján, valamint józan kereskedelmi megfontolások következtében érthető, ha az exportra szánt magyar élelmiszerek csomagolásán egy vagy több egyéb „hivatalos” nyelvet is feltüntetnek – a védjegy azonban általában ugyanaz marad. (Előfordulhat persze, hogy a külföldi importőr saját védjegyének feltüntetését írja elő. Több külföldi áruházlánc ezt a védjegypolitikát folytatja.)

Magyarországra importált külföldi élelmiszereknél a helyzet persze fordított: a H betűvel jelzett magyar nyelvű megnevezés mellett gyakori az angol–német–francia nyelvű megnevezés párhuzamos megjelenítése. Ha pedig az importélelmiszert csak a közép-európai régióba szánják, szinte mindegy, hogy a világnyelvek helyett cseh, szlovák, szlovén, román stb. nyelvű megnevezések és szövegek olvashatóak – a magyar nyelvű mellett.

Az árunévvel kapcsolatos közösségi előírásokat tovább színesítette a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek jelzésének és eredetmegjelölésének oltalmáról szóló 510/2006 EK sz. rendelet 3.1 pontja, miszerint a „szokásossá vált” elnevezések nem lajstromozhatóak. Így például a hollandiai Edam földrajzi névre utaló félkemény, félzsíros sajt, amelyet az EK több tagállamában, így nálunk is, gyártanak, fajtanévvé alakult át, s így földrajzi megjelölésként nem oltalmazható.

Nem ilyen egyszerűen alakult a görög eredetre utaló „feta” árunév sorsa, amelyet földrajzi megjelölésként bejegyeztek a közösségi lajstromba. Utóbb három tagállam kérelme alapján törölték azt a közösségi lajstromból, majd az Európai Bíróság ítélete alapján²² „visszalajstromozták” (*re-registered*) mint olyan élelmiszernevet, amely görög földrajzi eredetre való utalásra tekintettel oltalom alatt állhat. Ezt az ügyet egy ír szerző²³ annak szemléltetésére hozza fel, hogy az élelmiszerek címkézésére vonatkozó előírások a földrajzi megjelölések oltalmával való előírásokkal egybeolvasva a „nem fajtanév” (*non generic status*) vonatkozásában még mindig nem kielégítőek.

Úgy gondolom, hogy a magyar fogyasztók jelentős hányada – bármilyen csomagolásban is találkozik feta sajttal – görög eredetű, vagy legalábbis görög receptúra alapján gyártott sajtra gondol. Magyar szempontból tehát az Európai Bíróság ítélete helyeselhető. Más kérdés, hogy az EK valamennyi hivatalos nyelve vonatkozásában így áll-e a dolog.

Fordítás

„Minden szó: műalkotás, emlékezetből/ a Megközelíthetetlen Hiteles Szövegé” – mondja Fodor Ákos.²⁴ A költőien fogalmazott gondolat a szakfordításra, pontosabban a jogi fordításra is érvényes: nincs olyan fordító, aki ne emlékezetből, hanem szavanként és szótározva fordítana.

Lássunk néhány példát a védjegyjogból.

A *jó hírű védjegy* (Vt. 4. §) fogalma a jogharmonizáció előtt nálunk (és az EK legtöbb országában) ismeretlen volt. A reputáció fogalmát kellett a jogszabályalkotónak „magyarosítani”, így született meg a „jó hírű védjegy” kifejezés.

A *védjegyoltalom kimerülése* (Vt. 16. §) fogalmát ugyancsak a jogharmonizáció kapcsán (igaz már a szabadalmi jogban) kellett a jogalkotónak bevezetnie. Korábban ha erről a külföldi jogintézményről volt szó, magam is, mások is a jog „felemésztése” kifejezést használtuk.

A *megkülönböztetőképesség elvesztése* (Vt. 35. §) szóösszetétel ugyancsak a jogharmonizáció egyik terméke, a korábbi hazai irodalomban a franciás „védjegy degenerálódása” plasztikusabb, de idegen hangzású kifejezés volt használatos.

²² C-462-466/02 egyesített ügyek, Dánia c/a EK Bizottság

²³ C. MacMaoláin: Waiter! There's a beetle in my soup! Common Market Law Review, 2008. 4. sz. p. 1147

²⁴ Költő, műfordító, ... számos opera, operett, musical szövegének fordítója – idézi: Grétsy László: A mi nyelvünk. Budapest, 2000, p. 150

Az *előzetes döntéshozatal* fogalma is ismeretlen volt az EU-csatlakozás előtt. Magam is csak nehezen barátkoztam meg ezzel a kifejezéssel, amelynek a magyar polgári eljárásban (és a legtöbb uniós ország eljárásában) nincs is fogalmi megfelelője.

Ezek a megoldott fordítási eredmények ma már egyszerűnek tűnnek, de korántsem voltak azok, amikor ezeket a szóösszetételeket ki kellett találni. Nézetem szerint ezek megalkotása is „műalkotás” volt, akárcsak egy műfordító munkájának eredménye.

De mikor kell az angol és francia *décision* szót végzésnek, és mikor határozatnak fordítani? Ez nemcsak a magyar anyaelvű fordító dilemmája, a német számára sem egyértelmű, mikor fordítsa azt *Beschluss*nak, vagy *Entscheidung*nak. Itt már aligha lehet általános szabályt elképzelni: esetenként kell a fordítónak eldöntenie, hogy melyik kifejezést választja.

Vigasztaljon bennünket az a körülmény, hogy a magyarnál gazdagabb jogi nyelveknél még több probléma jelentkezik. Gondoljunk csak az angol *secondary meaning* vagy a német *Freihaltebedürfnis* szavak, fogalmak más nyelvekre (franciára, spanyolra – tehát az ún. hivatalos nyelvekre) való fordítására, ami körülményes, döcögő.

Nem nélkülözi az iróniát az Európai Bíróság ítéletei fordításának kapcsán olvasható az a német megjegyzés,²⁵ amely szerint könnyű dolguk van a német jogászoknak, akik jogi fogalmaik eldorádójában élnek, szemben más tagországok jogásaival, akiknek védjegyjogi fogalomtára jóval szegényesebb. Csodálatos módon azonban ez utóbbiak is boldogulnak. Példaképpen a szerző a megkülönböztethetőség angol megfelelőjét (*distinctiveness, jelzői formában distinctive*) hozza fel, amely az angol nyelven szövegezett ítéletek szinte minden sarkában „kaméleonszerűen mosolyogva” (*lächelnd*) felbukkan anélkül, hogy a fogalom tartalmát kifejténék. Ezzel szemben a német jogi nyelvben a megkülönböztetőképesség, a megkülönböztető erő, a forgalomban történt ismertté válás fogalmait pontosan kidolgozták: ezért fordítási gondot okoz az angol jogászok által szövegezett határozatok fordításánál a szükségszerűen használt megkülönböztethetőség vagy a megszerzett (*acquired*) szavak viszszaadása.

A jogi szakszöveg hű fordítása ezért nem egyszer eredményez nehézkes, döcögő fordítást.

De az ellenkező oldalról történő megközelítésnek is megvannak a maga buktatói. Így például amikor az Európai Bíróság a Chiemsee-ügyben hozott ítéletet²⁶ szövegezte, bár a lényegét tekintve magáévá tette a német *Freihaltebedürfnis* (a megjelölés szabad használatának szükségessége) fogalmát, ítéletében azonban nemcsak kerülte ennek a kifejezésnek használatát, hanem még azt is tagadni kényszerült, hogy a fogalmat átvette, s saját szóhasználatot és saját fogalommeghatározást szövegezett. Ha az Európai Bíróság nem így járt volna el, akkor e német jogi fogalom ismeretének hiánya a legtöbb tagországban jogalkalmazási problémát vetett volna fel.

²⁵ Bender: i. m. (7), p. 268

²⁶ C-108/97 és C-109/97 sz. ügy (különösen 26. pont); ismerteti: dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata. Miskolc 2006, p. 122.

Nem csoda, ha a közösségi jogszabályok, valamint az Európai Bíróság ítéleteinek magyar nyelvre fordításánál vagy a magyar jogszabályok és bírósági megkeresések idegen nyelvre (rendszerint angolra) fordításánál hasonló problémák jelentkeznek.

Ezért, amit *Király*²⁷ mond, hogy a közösségi jog a magyar jogi nyelvet is gazdagítja, visszafelé is igaz lehet. Ez utóbbi persze nem annyira a magyar, mint inkább a német vagy a francia jogi nyelvből az angol nyelvre történő fordítás gazdagító hatásában jelentkezik. Egy évtizeddel ezelőtt például az angol nyelvben a „tiszteletlen verseny” (*unfair competition*) kifejezést még nem is igen értették, ma már nem egy védjegyügyben hozott határozatban olvasható.

Mindazonáltal az itt leírtak nem lépik át a fordítás világát, a jogi fogalmak egészséges közelítésén és esetleges átvételén felül (pl. erős védjegy–gyenge védjegy) a tagországok nyelveire veszélyt nem jelentenek. Tény, hogy az Európai Unió a szaknyelvi fordítások terén nemcsak kihívást, de jelentős munkát és költséget is jelent – de enélkül nem megy.

Közzététel hivatalos nyelven

A fordítás csak előfeltétele a közösségi jog normái, az *acquis communautaire* közzétételének, amely utóbbi a csatlakozást követően nálunk is csak döcögve indult.

Az is köztudott, hogy a jogászok (magam is) ritkán várják be, amíg a közösségi jogi normákat (rendelet, irányelv), valamint az Európai Bíróság határozatait a saját ország hivatalos nyelven közzéteszik, hanem az EUR-LEX számítógépes adatbázisa alapján törekednek azt megismerni, naprakész ismeretekkel rendelkezni. Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy az EUR-LEX adatbázis nem azonos értékű az EK hivatalos lapjában történő – a fordítás miatt néha késedelmes – közzététellel, s erre az EUR-LEX figyelmezteti is a felhasználókat azzal, hogy az ott közzétett fordítások nem „hivatalos fordítások”.

A hivatalos fordítás, pontosabban az EK hivatalos lapjában közzétett fordítás késedelmes jogi következményeinek kérdése élesen merült fel egy cseh vámügyben, ahol az Ostravai Járásbíróság (*Krajský soud*) megkeresésére válaszolva az Európai Bíróság előzetes döntésében²⁸ azt mondta, hogy a jogbiztonság elvének érvényesítése csak úgy biztosítható, hogy addig, amíg az EK szóban forgó jogi normája nincs közzétéve a vonatkozó hivatalos nyelven (ez az adott esetben a cseh volt), az érdekeltek az őket terhelő kötelezettségek pontos terjedelméről nem szerezhetnek tudomást.²⁹ Ezenfelül a jogegyenlőség elvét is sértené, ha a hivatalos nyelven való közzétételt nem várnák be olyankor, amikor a régi tagállamokban az ottani hivatalos nyelven való közzététel már megtörtént, az új tagállamban ezzel szemben arra még nem került sor.³⁰

²⁷ *Király*: i. m. (1), p. 214

²⁸ C-161/06, 2007. december 11-én kelt ítélet, Skoma-Luxy-ügy

²⁹ Ítélet, 38. pont

³⁰ Ítélet, 39. pont

Ennek az előzetes döntésnek a jelentősége messze meghaladja a vámjog körét.

A lengyel *Lasinski-Sulecki* és *Moravski*³¹ helyesen állapítják meg, hogy az új tagállamok nyelvén való közzététel kérdését az EK bővítése alkalmával nagyon is alábecsülték. Az EK jogi normáinak az új tagállamok hivatalos nyelvein való közzétételével kapcsolatos jogalkalmazás terén a nemzeti bíróságok különféle megoldásokat alkalmaztak. Ezt rendezi némi képpen az Európai Bíróságnak az említett Skoma-Luxy-ügyben hozott ítélete, amely az EK jogrendjének alapvető szempontjait juttatja kifejezésre. Az európai bíróság előzetes döntésében formai oldalról közelítette meg a kérdést: csak a megfelelően közzétett rendelkezések alkalmazhatóak – mondják az említett lengyel szerzők, szerintem is helyesen.

Nézetem szerint ugyanez áll az Európai Bíróság ítéleteiben kifejtett jogértelmezési szempontokra is. Így például a védjegyügyekben hozott jelentős számú és nem várt módon növekvő mennyiségű ítéletnek a tagállamok hatóságai, bíróságai által történt recepciójára.

Egy lépéssel továbbmenve: a nemzeti bíróság nyelvén még közzé nem tett európai bírósági ítéletben kifejeződő jogértelmezés átvétele ugyanakkor nézetem szerint nem tilos. Alig hiszem, hogy a másodfokú közösségi bíróság az EK hivatalos lapjában a nemzeti nyelven történt közzététel hiánya miatt helyezné hatályon kívül vagy változtatná meg az elsőfokú bíróság ilyen ítéletét.

Zárszó

A közösségi védjegy az EU valamennyi tagállamának bejelentője, védjegyjogosultja számára felvethet nyelvi kérdéseket.

Ezek különböző aspektusainak bemutatására tettem kísérletet.

Úgy gondolom, hogy a magyar hatóságok, bíróságok, védjegybejelentők, védjegyjogosultak számára az egyik legfontosabb szempontnak kell lennie, hogy az EK joga által meghatározott keretek között gyakorolja, érvényesítse a magyar nyelv használata vonatkozásában számunkra biztosított jogokat.

Az sem mindegy, hogy ez gyakran még előnyös is.

³¹ *K. Lasinski-Sulecki, W. Morawski: Late Publication of EC Law in Language of New Member States and its effects. Common Market Law Review, 2008, p. 705*